

Từ hai tháng qua, trong các bản tin thời sự quốc tế hàng

ngày-cụ thể là qua các bản tin truyền hình qua vệ tinh, bên cạnh "truyện dài" Bosnie, đã xuất hiện một "truyện dài" thứ hai, GATT với một mốc thời gian được đưa ra là ngày 15.12 sắp tới.

Xin hãy tạm quên định nghĩa-mỹ từ GATT-Hiệp định chung về mậu dịch và thuế quan - để thử điểm qua "định nghĩa" thực tế có thể nghiệm thấy một cách giấy trắng mực đen trên những trang báo của tờ *The Nation* ngày 25.10.93, để từ đó có

ngủ, thì Quốc hội Mỹ sẽ chẳng có gì để mà phê chuẩn, hoặc nói cách khác sẽ chẳng phê chuẩn bất cứ một thỏa hiệp gì nữa về mậu dịch và thuế quan!

Xin mời bạn đọc lướt qua một bài viết của Sally Jacobsen của thông tấn xã AP đánh đi từ Bruxelles, đăng trên báo *The Nation* vừa kể:

"Mỹ và EC, hôm thứ sáu, đều tổ cáo lẫn nhau là đã có những cố gắng trì hoãn việc kết thúc các cuộc thương thuyết về mậu dịch thế giới trước hạn chót ngày 15.12. Một viên chức Mỹ cao cấp nói rằng đề xuất giảm thuế suất nhập khẩu mà EC vừa đặt trên bàn thương thuyết là một đề xuất vô

thành rở hơn".

Trong một bài viết khác, Mike Keller của thông tấn xã UPI, cũng đã đề cập đến các cuộc đàm, phán giữa Mỹ và Nhật như sau:

"Một viên chức thương mại cao cấp của Mỹ, bà Charlene Barshefsky-tức nhân vật số hai của phái đoàn thương thuyết của Mỹ, sau trưởng phái đoàn là Michael Kantor, (chủ thích của người viết) hôm thứ sáu đã nhấn mạnh đến nhu cầu có một sự thay đổi cơ bản của Nhật sao cho thích đáng với vị trí cường quốc kinh tế thứ nhì thế giới, hầu mở cửa thị trường cho hàng nhập khẩu và dịch vụ của nước ngoài. Bà Charlene Barshefsky đã một lần nữa

châu Âu thuộc OECD là 35,8%, vào Mỹ là 28,6%, và Nhật là 0,7%. Bà Barshefsky kết luận: *Mậu dịch đi theo sau đầu tư, và một khi đầu tư bị ngăn thì mậu dịch cũng bị giảm theo hoặc là vắng bóng.*

Tuy nhiên bộ trưởng Thương mại quốc tế và công nghiệp (Miti) Nhật Sozaburo Okamatsu, trưởng đoàn thương thuyết của Nhật, lại bác bỏ các con số so sánh này. Ông nói rằng khối lượng cầu về hàng nhập và khối lượng cầu trong cấu trúc kinh tế là hoàn toàn khác biệt, so sánh như thế là bất hợp lý".

Tuy nhiên, như KTTCTG đã đăng tải một dự báo của đại sứ Mỹ tại

GATT VÀ CÁI HẠN CHÓT 15-12

DANH ĐỨC

thể tự đưa ra một kết luận về "truyện dài" GATT.

Trước hết, xin nhắc lại rằng các hạn chót 15.12, như KTTCTG đã từng giới thiệu, chính là ngày mà Quốc hội Mỹ sẽ họp để phê chuẩn Hiệp định chung về mậu dịch và thuế quan mà đại biểu các nước đã tốn hao quá nhiều nước bọt để tranh cãi từ năm 1986 với vòng đàm phán Uruguay Round về các lĩnh vực: mở cửa thị trường quốc tế trong các lĩnh vực nông nghiệp, vải vóc, sản phẩm nhiệt đới, (tí như chuối...); bãi bỏ các hình thức trợ cấp cho sản phẩm nội địa, phá giá; bản quyền sáng chế... Nếu như đến trước ngày 15.12 mà các cuộc thương thuyết song phương giữa Mỹ và từng nước khác hoặc từng khối kinh tế như EC chưa ngã

ngã. Song Hugo Paemen, thương thuyết gia của EC thì khẳng khái bảo lưu đề xuất này đồng thời kêu gọi Washington tiếp tục giảm thuế đánh trên các sản phẩm công nghiệp và mở cửa thị trường Mỹ cho hàng ngoại nhập vào.

Trong đề xuất mới nhất của mình, EC đồng ý bỏ thuế đánh trên các đồ chơi và đầu thực vật. Song Mỹ thì lại gây sức ép đòi bỏ thuế đánh trên giấy, gỗ, hàng điện tử và thiết bị khoa học. EC cũng muốn Mỹ cố gắng giảm thuế hơn nữa về mặt hàng vải vóc. Hàng vải là một mặt hàng cực nhạy cảm đối với Mỹ, nên Mỹ đã duy trì thuế suất cao để bảo vệ công nghiệp dệt và may mặc của mình trước các sản phẩm nhập khẩu từ các nước đang phát triển có giá

lại đưa ra một chuỗi các thống kê về mức độ thâm nhập vào Nhật của hàng ngoại so với các nước khác.

Năm 1991, tổng số hàng công nghiệp nhập vào Nhật chỉ lên đến 3,1% tổng sản lượng quốc dân của Nhật, trong khi tỷ lệ này tại Mỹ là 6,9%, trong nhóm G7 nói chung là 7,4%. Trong lĩnh vực thiết bị viễn thông, hàng nhập vào Nhật chỉ chiếm 5%, trong khi tỷ lệ này tại các nước khác của G7 là 25% thị trường.

Bà Barshefsky cũng nói rằng tỷ lệ đầu tư trực tiếp của nước ngoài vào Nhật là thấp nhất trong số các nước OECD (25 nước thuộc tổ chức Hợp tác và phát triển kinh tế, tức 25 nước công nghiệp hàng đầu). Đầu tư trực tiếp của nước ngoài vào các nước

Nhật rằng người kế vị Thủ tướng Miyazawa sẽ phải là một người có chủ trương hòa hoãn kinh tế với Mỹ, thì có vẻ như tân Thủ tướng Hosokawa đang muốn nhượng bộ Mỹ. Nike Keller trong bài viết nêu trên viết

"Thủ tướng Hosokawa hôm thứ hai vừa qua đã cảnh cáo về những biện pháp trừng phạt kinh tế mà Mỹ đã đe dọa sẽ áp dụng kể từ 1.11 sắp tới. Ông kêu gọi Quốc hội hãy có một giải pháp dứt khoát và hợp tác ngay để đưa ra vào cuối tháng 10 này một kế hoạch mở cửa thị trường xây dựng của Nhật vào đầu năm tới".

Quả thật, các công ty xây dựng của Mỹ rất thèm khát thị trường xây dựng béo bở ở Nhật, một đất nước chật hẹp song lại đông dân

Tuy nhiên, nói gì thì nói, thủ tướng Hosokawa vẫn không thể quyết định mở cửa một thị trường gạo mà các nông gia Mỹ rất óm cổ: thị trường gạo tại Nhật. Theo *The Standard* 6.10, Thủ tướng Hosokawa đã bác bỏ các tin tức cho rằng Nhật và Mỹ đang gần về một thỏa hiệp qua đó Nhật sẽ bãi bỏ lệnh cấm nhập khẩu gạo. Ông nói: Điều này hoàn toàn là không đúng sự thật. Lập trường của chúng tôi không hề thay đổi". Lời đính chính này của thủ tướng Hosokawa được đưa ra sau khi nhật báo *Nihon Keizai Shimbun* trích thuật một lời tuyên bố của một viên chức chính phủ Mỹ, theo đó hai nước đang gần đạt đến một thỏa hiệp theo đó Nhật sẽ ân hời bãi bỏ lệnh cấm nhập khẩu gạo trong thời hạn 6 năm. Bộ trưởng Nông nghiệp, lâm nghiệp và hải sản Nhật Eijiro Hata cũng đã bác bỏ nguồn tin này. Ông nói: "Tôi sẽ đi ra nước ngoài và sẽ lớn tiếng cho biết rằng Nhật Bản sẽ vẫn duy trì chính sách tự cấp về gạo". Tuy nhiên trong thực tế thì, do vụ lúa năm nay thất bát, Nhật Bản đã nhập khẩu 200.000 tấn gạo trong năm nay.

Các cuộc thương thuyết rối rắm về GATT không chỉ liên can đến Mỹ, Nhật, EC mà còn lây lan sang cả các nước châu Á. Trong Diễn đàn kinh tế thế giới vào giữa tháng 10, các nước Đông Á thì cho rằng thỏa hiệp này, trong lĩnh vực hàng vải sẽ chẳng đem lại lợi ích cho một nước nào, ngoại trừ Trung Quốc, do giá nhân công rẻ như bèo. Các nước đang phát triển như Pakistan và Thái Lan thì e rằng nền công nghiệp vải, may mặc của các nước này sẽ bị tràn ngập bởi hàng nhập khẩu từ Trung Quốc. Tuy nhiên trong một cái nhìn có tính "tấn công", các nước Đông Á, do nhắm thấy khả năng xâm nhập và chiếm lĩnh thị trường châu Âu là dễ dàng, do lợi thế giá nhân công hạ, lại mong mỏi sớm đi đến một ký kết chung cuộc thỏa hiệp GATT. Phát biểu tại diễn đàn này, Noburo Hatakeyama, cố vấn đặc

biệt của Bộ thương mại quốc tế và công nghiệp Nhật Bản cảnh cáo rằng nếu GATT thất bại thì đó là do lỗi của EC đã không biết đưa nước Pháp vào khuôn phép, và rằng EC tốt hơn nên đóng cửa khối mình lại mà giao thương với nhau. Brian Chau, quốc vụ khanh đặc trách thương mại và công nghiệp của Hồng Kông thì tuyên bố mạnh mẽ hơn: "Thà là không có thỏa hiệp còn hơn là có một thỏa hiệp tồi" (*The Standard* 16.10). Nói tóm lại các nước Đông Á đang nhắm vào thị trường châu Âu.

Tuy nhiên, nếu trong đại thể, thỏa hiệp GATT có vẻ như đầy quyền rũ với các nước Đông Á, thì nếu xét trong từng trường hợp mỗi nước, GATT vẫn là một

thuế đánh trên hải sản nhập khẩu từ Mỹ. Dầu sao chăng nữa, Thái Lan sẽ cắt giảm thuế suất 60% hiện hành, song khó có thể cắt giảm đến thuế suất 0%. Phía Mỹ đưa ra một danh sách 80 mặt hàng hải sản khác nhau để đòi cắt giảm thuế; trong khi Thái Lan đưa ra một danh sách chỉ gồm có 50 mặt hàng hải sản.

Riêng về mặt hàng phim ảnh thì Thái Lan đã vừa giảm thuế suất từ 15% xuống còn 5%. Văn hóa phẩm, đặc biệt là phim ảnh, chương trình truyền hình lại đã là một cuộc "chiến tranh" khác giữa Mỹ và Pháp.

Trong khuôn khổ hội nghị thượng đỉnh các nước sử dụng Pháp ngữ họp tại đảo quốc Maurice vào hạ

Trưởng đoàn thương thuyết của Mỹ về GATT

gánh nặng khó kham như đoạn tin dưới đây đăng trên *The Nation* 25.10. "Mỹ đã yêu cầu chính phủ Thái loại bỏ các sắc thuế đánh trên hàng hải sản trong khuôn khổ thỏa hiệp GATT. Yêu cầu này tiếp theo một yêu cầu mới đây của Mỹ buộc Bangkok phải cắt giảm thuế đánh vào phim ảnh. Một viên chức của Bộ tài chính nói rằng Washington đã đưa ra hạn chót buộc Thái Lan trả lời là tháng 11, chưa đây một tháng trước khi vòng Uruquay round kết thúc.

Thỏa hiệp GATT cho phép các thành viên được thương thuyết tay đôi về các khoản thuế cần cắt giảm. Thí dụ như nếu Thái bãi bỏ thuế đánh trên hải sản nhập khẩu từ Mỹ, thì Mỹ cũng sẽ bãi bỏ thuế đánh trên hàng hóa của Thái. Tuy nhiên, nguồn tin này không cho biết rằng chính phủ Thái sẽ chọn mặt hàng nào để "trao đổi" với Mỹ, bù lại việc bỏ

từ tháng 10, Pháp đã thành công trong việc kêu gọi 47 nước thuộc khối này đồng ý thông qua một nghị quyết qua đó gạt văn hóa phẩm ra khỏi khuôn khổ đàm phán GATT, tức là chủ trương "bảo hộ mậu dịch" về văn hóa.

Từ đây cho đến ngày 15.12, các cuộc thương thuyết đa phương, song phương sẽ còn ráo riết, trong đó sẽ phải kể đến cái hạn ngày 15 và 16.11, (khi số báo này đến tay bạn đọc) giữa Mỹ và 12 nước thuộc châu Á-Thái Bình Dương tại thành phố Seattle với mục đích là tháo gỡ các hàng rào quan thuế trong quan hệ thương mại Mỹ-châu Á. Trong khi chờ đợi cuộc gặp gỡ này được tổ chức, hải quan Mỹ đã gọi các nhà thuyết khách của mình đến CH Triều Tiên, Đài Loan, Trung Quốc để giải thích về luật lệ thuế quan của Mỹ.

Cuối cùng, thay lời kết,

xin nhắc lại một ý kiến của đại sứ EC, ông Trần Văn Thịnh, mà người viết bài này đã có dịp hội ngộ ngay tại văn phòng của ông tại Genève: VN nên có một e-kíp thương thuyết gia có năng lực và kinh nghiệm, vừa nắm vững các góc ngách của bàn tròn thương thuyết, vừa nắm vững các vấn đề, các chi tiết của nền kinh tế VN, để có thể thương thuyết có hiệu quả hơn. Ông đã trả lời nhựt trên khi được người viết bài hỏi về những rắc rối trong việc VN nhận được những quota về mặt hàng may mặc của EC cùng những chậm trễ trong việc thực hiện các hợp đồng đã ký do việc phân bổ quota quá chậm. Ông nói đến nhu cầu đào tạo một e-kíp thương thuyết gia theo những chuẩn mực quốc tế. Thiết nghĩ đây là một ý kiến xác đáng, nhất là khi VN đang nộp đơn xin gia nhập GATT.

Tin giờ chót: Việc chính phủ của đảng Bảo Thủ thất cử nặng nề trong cuộc bầu cử Quốc hội tại Canada hôm thứ hai 25.10 dẫn đến việc đảng Tự do của ông Jean Chrétien sẽ cầm quyền đang là một mối lo âu đối với chính phủ Mỹ. Một trong những điều mà cử tri đã chỉ trích đảng cầm quyền vừa mãn nhiệm là "đã bán rẻ quyền lợi của Canada cho Mỹ trong khuôn khổ Hiệp ước Tự do Mậu dịch Bắc Mỹ (Nafta)". Không rõ các chỉ trích này có chính xác hay không chứ trong thực tế của cuộc bầu cử thì đảng Bảo Thủ vừa mãn nhiệm đã hoàn toàn mất trắng niềm tin của dân chúng Canada: từ 157 ghế ở Quốc hội, nay chỉ còn vón vện 2 ghế. Từ Á sang Á, chưa hề có một đảng chính trị cầm quyền nào đã lại thất cử một cách nặng nề như vậy.

Tháng 10 cũng đã kết thúc bằng việc các nhà lãnh đạo quốc gia và chính phủ thuộc EC họp tại Bruxelles trong ngày thứ sáu 29.10 để cùng ký kết chung cuộc thỏa hiệp nhất thể hóa châu Âu, thỏa hiệp Maastricht mà quốc hội các nước này đã thông qua. Thỏa hiệp Maastricht bắt đầu có hiệu lực từ ngày thứ hai 1.11.1993.